6. Bjargráðin á bágindatímum.
Úr útvarpserindi.

Kafli úr útvarpserindi því öðru, er Jón Pálsson flutti 20. og 22.desember 1930 um verzlunina á Eyrarbakka og "Flóa-fíflin", en það voru fyrstu erindin, sem flutt voru í útvarpið eftir að það tók til starfa. Ýmsir aðrir kaflar úr erindum þessum hafa verið birtir í blöðum bæjarins og tímaritum, Frjálsri verzlun og Sjómannablaðinu. Þessi kafli, sem hér er hefur hvergi verið birtur.

3 blöð qto.

Eyrarbakki úr lífi [illegible]

1.

Bjargráðin á bæjendabúunum.

. . . . . .

Sagt er, að prestsefni eitt, er vígjast átti til embættis síns, hafi þá þegar átt um tvo staði að velja, Odda á Rangárvöllum og Hraungerði í Flóa. Þótt hinn fyrr-nefndi hafi að jafnaði lengi verið álitlegt „brauð", kaus hann hinn síðarnefnda, sökum þess, að hann hafði heyrt það eftir gömlum sögusögnum, að í Flóanum hefði það aldrei borið við, að menn hefðu dáið þar vegna harðréttis eða hungurs, enda mun þess eigi getið í neinum annálum.

En hvernig vegna mundi Flóinn hafa verið undantekning frá þessu?

Sennilegasta og eigi hvað ólíklegasta við þessu má telja þetta:

1. Þótt jarðbann væri yfir land allt, mátti í [illegible] hinna auða jörð og stararengjar í Breiðumýri, þótt annars þætti hún léttum kostum búin. Einkum óx þar og [illegible], er uppi úr klakabreiðunni gægðist, var svo [illegible] góð og kraftmikil, að fénaður allur, er til þeirra náði, hafnaðist vel og hélt holdum fram á vordaga, enda var klakinn eigi eins þykkur þar, sem á heiðinni uppi og [illegible] kom þar fyrr en annarsstaðar sökum hinna tíðu blota og árflóða þeirra, er þar urðu oft á vetri og runnu niður yfir mýrina alla leið til sjávar. Snjór og áfreðar áttu þar því ekki svo friðland til lengdar.
2. Sjósókn var löngum mikil á Bakkanum, liggjandi fram með, sem áður var; þangað var því auðsótt björgin, er um allt var þrotið með viðurværi í öðrum sveitum, en út á leið. Varð það [illegible] sem úr því bætti. En svo kom það oft fyrir, að aldrei varð á sjó komist á Bakkanum alla ver-tíðina og ekki svo bein fékkst úr sjó. Var það þá alltítt að björgin fengist eigi að síðan og þá einnig frá sjónum, er bætti úr öllum vandræðum.

Það voru hin stórfelldu sjávarflóð er þá komu til sögunnar og jafnan þá mest og stórst er ógæftirnar voru látlausar og veðrahamurinn hatrammlegastur. Flóð þessi voru að vísu með margra ára millibili, en þau stórfenglegust er urðu 9. janúar árið 1799 og annað einnig mikið, árið 1832, enda oft síðar. Varð þá aldrei á sjó komið alla vetrarvertíðina, en er ísa leysti af flóðum þeim og fjörunum, er liggja meðfram öllum sjávarkampinum frá Baugstaðaá (og austar) vestur að Ölfusá hjá Óseyrarnesi og einkum í Selsheiði mátti finna ógrynni fiskjar í útsunnanvindunum eftir sumarmálin, sem nægði til þess, að hreppsbúar allir og utansveitarmenn er til náðu fengu jafnvel árs-meðalafla af. Hafði fiskurinn þá legið undir ísnum allan þann tíma frá því að flóðin urðu, að öllu leyti óskemmdur sem nýr væri. Uppsveitir sýslunnar, Hreppar, Biskupstungur og Skeið sóttu því þangað megin fisk fyrir heimili sín er nægði þeim fram undir haustið.

3. Bakkamenn öfluðu þá svo mikilla sölva, að þeir seldu þau í vættum til bænda í Rangárvalla- og Skaftafellssýslum, jafnvel austur í Öræfi, enda var naumast nokkur sá bóndi í sveitum þessum, að hann eigi keypti 1 eða 2 vættir sölva til heimilisnotkunar og þá einkum handa heimafólki sínu. Þótti það svo gott búsílag, að bændur þóttust eigi geta án sölvanna verið. Vættin kostaði 10 krónur og gömlu mennirnir vissu, hvað þeir voru að gera með kaupum þessum: Þeir vissu, að sölin eru fitandi fæða mjög holl og gæðsöm og sjálfsagt hefði þeir keypt meira af þeim og notað handa fénaði sínum, kúm og kindum, hefði þeir þótzt mega missa þau frá heimilisfólki sínu, eða getað séð af þessum 10 krónum, er

sölvavættin kostaði, en peningar voru þó sjaldséður viðskiftamið-
ill og miklu verðmeiri en síðar varð. Því varð að spara hann sem mest.
En Bakkamennirnir vissu einnig hvað þeir voru að gera í viðskiftum
þessum: Þeir fengu staðgóðan kost fyrir hverja sölvavætt sem þeir
seldu og þótti það eigi síður gott búsílag fyrir þá en hina.

Sölvin hafa áreiðanlega bægt hungurvofunni frá mörgu heimilinu
áður fyrrum, en þau gengu einnig kaupum og sölum þótt góðæri
væri og engin neyð á ferðum.

Þetta allt hefir magi prestsins vitað, er hann kaus fremur að
setjast að í Hraungerði en í Odda. — . . . .

—— .. ——

Framanritað er kafli úr útvarpserindi því síðara, er Jón Pálsson flutti
20. og 22. des. 1930 „um Verzlunina á Eyrarbakka og Flóafeflin", en það
var fyrsta erindið, sem flutt var í útvarpið eftir að það tók til
starfa. Ýmsir aðrir kaflar úr erindum þessum hafa og birzt í
blöðunum Bjarma og tímaritunum, Frjálsri verzlun og Sjómannablað-
inu, en kafli þessi hvergi sérstaklega nema í nefndum útvarps-
erindum.